

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Sermones prestantissimi viri Roberti de Latio: ordinis
Minoru[m] sacre theologie professoris: pontificis
Aquinatis**

Caracciolo, Roberto

Lugd., Anno d[omi]ni. M.ccccxiiij. vi. no.Maij.

Feria quarta: de periurij vitio. Sermo. lviiij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70607)

Feria. III. post dñicā in passio. Ser. LVIII

lis. xij. Sancta Marina virgo que in habitu virili incognita alijs deo seruibat in monasterio: infamata fuit q̄ impregnasset iuueculam quādam. Ob q̄d fere vsq̄ ad mortē extra monasteriū ab inde penitentiā egit. Hieronymus etiā gloriofus in epistola ad Asellā de fictijs amicis cōqueritur valde sic dicēs: Si tibi putem a me gratias posse referri nō sapiam. Potens est deus super personā meā sancte anime tue restituere q̄d me reuertur. Ego enim indignus: nec estimare vnq̄ potui nec optare: vt tātū mihi in christo largieris affectū. Et licz me sceleratum quidā putent et omnib⁹ flagitijs obutu: et p̄ peccatis meis etiā hec parua sint: tñ tu bene facis q̄ ex tua mente malos etiā bonos putas. Periculosum quippe est de seruo alterius iudicare: et nō facili venia praua dixisse de rectis. Veniet veniet dies illa: et mecū dolebis ardore non paruo. Ego probrosus: ego versipellis et lubricus: ego mendax et sathane arte decipiens. Quid em̄ tutius est vel hec credidisse: vel finxisse de insontibus an etiam de norijs credere noluisse? Osculabatur quidam mihi manus: et ore vipereo detrahebant: dolebant labijs: corde gaudebant. Videbat dñs et subsannabat illos: et miseruz me seruuū suū futuro cū eis iudicio referuabat. ¶ Quintū remediū est cordis compassio: vt cū quis audit aliquos detractōes referētes etiā veritatē: compatitur proximis suis peccatoribus: confidat et q̄ fm̄ cōmunes legē vt Lactātius ait libro. vi. Nemo pōt esse tā circūspēctus tā prudēs quin nō aliquādo labatur. Et iō quilibet magis timere debet de suo lapsu q̄ de peccatis alienis gaudere. ¶ Tertij quos detractio offēdit sunt patiētes: illi videlz quibus detractur. Nā vltra hoc q̄ illoz fama denigratur cū sepius innotescat eis q̄ male dicitur de illis affligūtur et cōristātur. Sed reuera conari debēt vt potius letentur et iocundentur qm̄ tales detractōnes criminationes et oblocutiones fal-

se faciunt ad augmentū glorie. Vñ rps Matth. v. dixit: Beati eritis cū maledixerint vobis hoies: et persecuti vos fuerint: et dixerint omne malū aduersum vos mentietes p̄pter me. Gaudete et exultate: qm̄ merces vestra copiosa est in celis. Seruāda in sup est regula Gregorij qui xj. q. ij. c. inter verba. ait: Inter verba laudantiū vel vituperantiū semper ad mentē recurrendū est. Et si nō in ea inuenitur bonū q̄d de nobis dicit: magnā tristitiā generare dicit. Et rursum si nō in ea inuenit malū q̄d de nobis hoies loquuntur in magnā debemus letitiā p̄silire. Videat itaq̄ detractores et bilingues quāta mala faciūt detrahēdo. Penitentes ergo phibeant linguā suā a malo: et labia sua nō loquantur iniqua: vt sic diuine gratie munera in seculo hoc possint participare: et tādē peruenire ad eternū regnū beatorū: in quo rps saluator noster cū patre et sp̄sctō viuūt et regnat p̄ infinita secula seculorū. Amen. ¶ Feria quarta post dñicam in passio: ne: de periurio vitio: a quo maxime penitētes cauere debēt. Sermo. lviij.

Non estis ex ouibus meis. Verba sunt redēptoris n̄ri originaliter Johā. x. c. et in euangelio hodierno. Qd̄ de iudeis locutus est rps in verbis premisis: hodie nō immerito dici pōt de xpianis malis. Ipsi etenim vocē xp̄i cōtemnentes: diuina mādāta obseruare nō curāt quinimmo grauius offendūt q̄ cetere natiōes que sub quacūq̄ falsa religione viuūt. Inter cetere autē mala atq̄ peccata: que ab eis committi solent: est illud vnum execrādum valde violatio sc̄ et fractio iuramenti. Istud nāq̄ peccatum ita inoleuit: vt a multis ob publicā communem perniciosamq̄ consuetudinem minimuz esse credatur. Eapropter p̄ presentium eruditione in hoc sermone de periurio vba faciemus: qm̄ periuri ex ouib⁹ xp̄i esse nō possunt. Proponemus ergo de periurio p̄ncip-

Seria. III. post dñicam in passione.

paliter tria mysteria declarada,

Primum dī diffinitio.

Secūm cōmissio.

Tertium magnatio.

¶ Quid sit periurū: et an iurare sit licitum quot sunt iuramēti comites: et que sit iuramēti forma.

Capit. s.

Primum mysteriū declarandum de periurio dicitur diffinitio. In quo videnda sunt quattuor.

Primum quid est periurium.

Secundū vtrū iurare sit licitum.

Tertium quot sunt iuramēti comites.

Quartum que sit iuramēti forma.

¶ Primum videndū est quid est periurū, Et respondet Ray. in summa sua dicens: Periurū est mendaciū iuramēto firmatum. Et q̄ dicit iuramēto notandū s̄m Alexan. de ales in. iiij. summe: q̄ duplex est iuramentū. Unū assertoriū cū sc̄z iurādo assertitur aliqd̄ sic esse vel nō esse. Secūm est iuramētū p̄missoriū: cū p̄mittitur aliqd̄ fieri vel non fieri. Et in vtroq̄ mētiēdo periurū consistit. Sed in hoc pleni⁹ declarabit in sequēti mysterio. Hugo dō de sc̄to victo. quid sit periurū exp̄ssius declarat sic. Periurū est falsa vel indiscreta iuratio seu iuramēti trāsgressio. Secūm vidēdū vtrū iurare sit licitū: Et q̄ sic videt̄ primo exēplo dei. Ip̄e etēn iuravit. Un̄ Gen. xxij. Per memetipsum iuravit dicit dñs. et ps̄. cx. Iuravit dñs et nō penitebit eū. et Diere. xliij. Ecce ego iuravi in noīe meo magno. ait dñs. et Amos. iij. Iuravit dñs deus in sc̄to suo. et Luc. s. Iustus randū qd̄ iuravit ad abiaam patrē nostrum etc. ¶ Secūdo q̄ iurare sit licitū p̄z exēplo patrū tam veteris q̄ noui testamēti. Scribit̄ et̄m Josue. xiiij. Iuravit moyses in die illo dicens: Terrā quā calcavit pes tuus erit possessio tua et filiorum tuorū in eternū q̄ secutus es dñm deum tuū. Et Judicū. xxi. Iuraverūt filij israel in māsphat et dixerunt: Nullus nostrū dabit filijs Beniamin de filiabus suis. et ij. Reg. xxi. Iuraverunt

viri dauid dicētes: Nā nō egredietur bīscū in bellum: ne extinguas lucernam israel. et ij. Para. c. xv. dicit de filijs Juda et Beniamin qui venerūt in hierosolim. Iuraverūt dñs voce magna in tubilo et in clangore tube. et Rom. s. Iuravit Paulus dicens: Testis est mihi deus cui seruius in spū meo: et in euāgelio s̄m ei: q̄ sine intermissione memoria vestra facio semp̄ in orationib⁹ meis. Et Paul. s. Testis est mihi deus quō cupiam vob̄s esse in viscerib⁹ iesu xpi. et Piero in descriptione Pauli p̄mi heremite inquit: Testor deū et angelos eius vidēti monachos etc. ¶ Tertio q̄ iurare sit licitum probatur ex ordinatione ecclēsię sacrorū concilioꝝ. Nā ordinata sunt iuramēta romanorū imperatorū: vt p̄p̄ clemē. romani principes. de turenari. Peretici abiurātis heresim: vt no. de cōse. di. ij. c. ego Berēgarius. et c. de heret. c. ad abolendā. p̄latoy: vt ex de elec. in. c. significasti. et sic de alijs iuramētis que sacri canones ponūt. ¶ Quarto q̄ iurare sit licitum probatur auctoritate. Un̄ Deus. vj. Dñm desinitus timēbit illi soli seruius: ac per nomē illius iurabis. Et Deus. xj. Iurabis in noīe eius et ps̄. lxxij. Laudabunt oēs q̄ iurati sunt. Diere. iij. Iurabis vivit dñs in terra et in iudicio et in iusticia. Ad idē factū qd̄ scribitur. xxij. q. s. c. omne. c. non est. c. in nouo testamento. c. vt nouerit. ita. c. tu malum nō facis. c. et iurabis. cōsidera. c. si peccatū esset. ¶ Quinto probatur q̄ sit licitū iurare rōne. Nā actus patrie est licitus: sed iurare per deum est actus patrie: q̄ sicut Piero. in glo. sup̄ illud Matth. v. Reddes dño iuramēta tua. ait: Hoc per qd̄ q̄sq̄ iurat veniat. Venerari autē deū actus patrie est: ergo actus iurādi p̄ deū est licitus. Sed contra arguit̄ aliqui ex auctoritate salutaris dicentis. Matth. v. Ego dico vob̄is nō iurare oīno. et ex auctoritate Jaco. i. c. v. sue canonice ait: Ante oīa fratres mei nolite iurare. R̄spondet Aug. in li. de mēdacio. et in epla ad plebeculam: q̄ in

his autoritatibus predictis non prohibetur iuramentum in quocumque casu. Sed interdicitur immoderatum et nimius usus eius ne sic perueniat in periurium. Tertium videndum quot sunt iuramenti comites ut debito modo fiat: Respondet Hieronymus, xxij. q. ij. c. ad aduertendum. Quod sunt tres. scilicet veritas: iudicium: et iusticia. Idem ponit in c. etiam christus. et de iureiuramento. Prima conditio vel comes iuramenti est veritas: ut scilicet fiat cum veritate. Secunda est iudicium: ut fiat discrete. Tertia conditio est iusticia: ut fiat de re iusta et licita. Quartum videndum erat que sit iuramenti forma: Et respondet Innocentius et Ray. Quod alia fuit forma iuramenti in veteri lege in qua iurare solebant dicentes: Vivit deus: vivit anima mea: ut psalmus. Regum. xxij. et xxv. Alia fuit forma iuramenti in ecclesia primitiva. Tunc enim iurantes dicebant: Testis est mihi deus: ut dicitur de paulo. Hodie non forma iuramenti solet esse ad sacra dei evangelia. Omnibus tamen modis quibus deus iuratur: iuramentum est.

Quot modis committat periurium: et quatuor sunt iuramenta debita: scilicet falsa: iniusta: incauta: et omnia. Cap. ij. Secundum mysterium contemplan- dum de periurio dicitur commissio. In quo et dictis notare debemus quod periurium committi potest quadrupliciter scilicet quatuor: in debita iuramenta.

Primum est iuramentum falsum:

Secundum iniustum,

Tertium incautum.

Quartum ommissum:

Primo committit periurium respectu iuramenti: cum quis iurat falsum sive in iuramento assertorio sive promissorio. Advertendum tamen secundum Augustinum, xxij. q. ij. c. hoes. quod aliquis potest iurare falsum cum intentione fallendi: et talis peccat et periurus est. Aliquis potest iurare falsum sine intentione fallendi: tunc si adhibuit diligentiam debitam ne iuraret falsum: licet illud iuret non peccat. Quia ut dicitur in dicto. c. ream linguam non facit: nisi rea mens. Potest etiam quis iurare verum cum intentione fallendi:

et talis peccat: et quantum in se est perius efficax. Secundo committitur periurium in iuramento iniusto vel illicito: et tunc peccatum est sic iurare: et peccatum est tale iuramentum observare. Unde Hieronymus in c. in malis. xxij. q. iij. In malis promissis rescinde fidem: in turpi voto muta decretum. Quod incaute vouisti ne facias. Impropria promissio est que scelere adimpletur. Ad idem est. c. si aliquid. c. non solum. c. unusquisque. c. incommutabilis. c. magne. c. non semper. c. diffinitio. c. si ad peccatum. et c. mulier. Propterea non excusat Herodes qui iussit amputari caput Johannis baptiste ne violaret iusiurandum. Jurauerat namque dare puellam saltatam quicquid peteret: licet dimidium regni eius. At illa petijt dicens: Da mihi in disco caput Johannis baptiste: ut dicitur Matthei. vi. Ideo dicit Ambrosius. li. de officiis. Herodes saltatrici premium turpiter promisit: crudeliter soluit. Turpe est quod regnum pro saltatione promittat. Crudeliter quod moyses propheta pro iusiurandi religione donat. Tertio committit periurium in iuramento incauto sive indiscreto: in quo deest iudicium: sicut solent facere multi qui pro omni minima re iurant per deum per sanctos sanctasque: per corpus et sanguinem christi: et homini: qui audire debet verbum sapientis dicitur Ecclesiastici. xxij. Juratorem non assuescat os tuum: multi enim casus in illa. et iterum ibi. Vir multum iurans implebit iniquitate: et non discedet a domo illius plaga. Qui autem sic consueverit iurare difficile corriguntur. Unde et ego scio in civitate quadam Italie episcopum quendam qui nesciebat loqui nisi diceret per corpus christi: et in nomine diaboli. Cuius non nullus auderet illum corrigere: dominus civitatis charitate motus hoc officium in se suscepit: quare inuitavit episcopum ut secum praderet: et finito praedidio dominus traxit episcopum ad partem: satisque reuerenter et honeste dixit ei: Pater reuerentissime multi de te aiunt quod non scis verbum proferre sine iuramento et invocatione diaboli. At episcopus in impatientias versus respondit: In nomine diaboli: et quis de-

me ita dicit: p corpus xpi nō est verū. Cui dñs. Fā a teipo testimoniū accēpti sicq̄ eps ille cum rubore discessit. Illi nō filies plimi iueniūt q̄ etiā dū p̄fitef ob iurādī longā p̄suetudinē iurare nō erubescūt. Quarto p̄mittit p̄iuriū i iuramēto omisso: cū. s. nō seruāt ea q̄ seruari debent et p̄nt etiā iuramēto firmatā. O si huarēt reges: p̄ncipes: duces: comites: marchiones: barones: officiales publici: capitanei: p̄tates: rectores: iudices: aduocati: pcuratores: notarij et certe mlti alij q̄ iureiurādo p̄misert: quot iusticie cessarent: quot impietates deessent: quotve mala deficerēt. De p̄latis aut curā aliaz hñtib⁹ nihil dico: tamē vnū assero q̄ multi ex his q̄ in dignitatibus sunt cōstituti: tam spūalibus q̄ tpalibus: ex euidentia facti ip̄sorū opibus periuri esse cognoscunt. **Q**uo p̄iuriū osiditur pctm̄ malignū et graue: tū p̄pter trāsgressionē: tum p̄pter puocationē: tū p̄pter assimilationē: tū etiā p̄p̄t punitionē. Cap. ij.

Ertū mysteriū de p̄iurio declarandū d̄r malignatio. Est siq̄dē pctm̄ satis graue atq̄ malignum q̄druplici rōne.

Primo rōne trāsgressionis.

Secō rōne puocationis.

Tertio rōne assimilationis.

Quarto rōne punitionis.

Prima rō d̄r trāsgressionis. Trāsgre diunt siq̄dē ip̄i p̄iuri p̄ceptus dñi: qui ait Ero. xx. Nō assumes nomē dei tui i vanū. et Leuit. xix. Nō periurabis in noīe meo. O quātū p̄fundi debēt xp̄iani periurātes: qm̄ apud ifideles tātam vim h̄ iusturādū: vt Aldarc⁹ regul⁹ mo ri poti⁹ elegerit q̄ iurata p̄ illū violare. Inquit em̄ Aug. de illo lib. s. de ci. dei. c. xv. Aldarcus regul⁹ impator p̄pli romani captiuus apud carthaginenses fuit: qui dū sibi mallēt a romanis suos reddi: q̄ eoz tenere captiuos: ad hoc ip̄petrandū hñc precipue regulū romaz miserūt: p̄iuratiōe cōstrictum: si qd̄ volebāt minime peregisset rediturum.

carthaginē. Perrexit ille atq̄ in seruitu cōtraria persuasit: q̄ nō videbat̄ vtile romane reipublice mutare capiuos. Nec a suis post hoc ad hostes redire cōpulsus est: tñ quia iuramentū spōte cōpleuit. Carthaginenses autē dicit Valerius li. ix. sub rubrica de crudelitate: eū grandib⁹ cruciatib⁹ necauerunt. Includit q̄ppe augusto lignum stare cogeretur: clauisq̄ acutissimis fertō: vt se in vllam partem sine pens atrocissimis inclinare non possit: tñ iugulando peremerunt. O chelissimi periuri: o violatores fidei: o fractores iuramenti animaduertite et considerate q̄ vituperabile est q̄ve damnable peccatum vestrum: et in exemplo magis reguli discite quātā diligētia tenere debet iusturādū. **S**ecō pctm̄ p̄iuri est graue atq̄ malignū rōne puocationis. Ex illo nāq̄ puocatur d̄r ad malignationē et irā: q̄ sicut inuocātes nomē eius pregit et defendit: ita illud falsitates et contēnētes abhorret et persequit. Dixit em̄ Jobel. y. c. Dis q̄ inuocauerit nomē dñi saluus erit. Et per David in ps. xi. Protegā eū qm̄ cognouit nomē meū. et Proverb. xvij. Turris fortissimi nomē dñi. Sic ecōuerso expugnat illos qui nomē ei⁹ irreuerētē tractāt. Preterea Vasdrubal a carthaginensibus missus ad romanos legatus p̄ pacem mādā: postq̄ Scipio deuicit Vannibalem: vt dicit Titus Liuius cū orasset in senatu: serisserq̄ ad miam patres vroz qui p̄e oibus carthaginensium fraudes celarat dicēti: Per quos deos iurabis nobis: q̄s aīa iurando sefellisset. Respondit per eosdē quos tam aduersarios experimur cōtra iurata frangētes. Legitur etiā in vita sancti Nicolai q̄ vir quidam ab vno iudeo quādā summam pecunie mutuo accepit: iurās se per altare sancti Nicolai q̄ q̄rtius posset eā sibi redderet. Tenente illo die pecuniam iudeus eam expostulat: sed ille eam sibi reddidisse affirmat. Ducit res ad iudiciū: et iuramentū iudicatur debet.

Feria. V. post dñicā in passio. Sermo LIX

toni. At ille baculū cauatus quem auro
minuto impleuerat secū detulit: ac si ei
adminiculo indigeret. Volēs igitur fa-
cere sacramentū: iudeo ibidē existēti ba-
culū tenendum dedit. Iurauit itaq; q̄
plus reddiderat q̄ acceperat: facto iura-
mento baculum suū repetit: quem iu-
deus ignarus asturie sibi reddidit. Res-
diens autē qui fraudem fecerat in quo-
dā biuio oppressus somno corruit. Lur-
rusq; cū impetu veniēs eum necauit: et
plēnū auro baculum fregit et aurū effu-
dit. Audiēs hoc iudeus cōcitus illuc ve-
nit. Cūq; dolum vidisset: et a multis ei
suggereretur vt aurū reciperet omni-
no renuit: nisi qui defunctus fuerat ad
preces beati Nicolai ad vitam rediret:
asserens si hoc fieret se baptisma susce-
pturum. Cōtinuo igitur qui defunctus
fuerat surrexit: et iudeus in xpi noie ba-
ptizatus est. In ciuitate hō Zitiū fuit
quidā qui antonius pedulus dicebat
quē ego cognoui: hic dū coram officiali-
bus iurasset falsum: addidissetq; Pre-
cor deū celi vt si mentiar faciat me mo-
te subita interire: statim cecidit in eodē
loco et miserrimus expirauit. Tertio
periuriū est peccatus graue atq; mali-
gnū ratione assimilationis. Facit utiq;
hoiēm similit̄ proditori iude: qui christū
osculādo et salutando tradidit inimicis
suis. Sic periuri inuocātes nomen dei
veritatē et iusticiā opprimūt et occidūt.
Quarto periuriū est peccatum graue
atq; malignū rōne punitionis. Nā p̄ ci-
uiles leges puniūt: vt p̄ ex textu muta-
rū legū civilū: quas cā breuitatis omit-
to. Nā videmus iuramētū violātes trū-
catione manus affici: ita vt oibus sint
eos vidētib; in exēplū: et vt sibi caue-
ant monumentū. Per leges autē canoni-
cas puniūt periuriū grauiter. vt p̄. xxij.
q. v. c. q̄ periurat. c. si q̄s coactus. c. si q̄s
p̄uictus. h̄ hodie vt tactū est in p̄ceden-
tib; penitētie sint arbitrarie. Sunt etiā
periuri infames: vt p̄. vj. q. s. c. infames.
Ex q̄bus oibus colligimus quantū h̄i
qui ad p̄niam venire volunt curare de-

bēt vt abstineāt a periurio. Hoc siq̄des
pctm̄ est quo maximus xpianoz nume-
rus ad tartara ruit. Hoc pctm̄ est quo
nutriunt fraudes: deceptions: simulas-
tiones: et iniusticie. Hoc pctm̄ est p̄pter
q̄d opprimunt pauperes: verant vidue
pupilli et orphani tribulant. Q̄ vt sup̄
us dictū est: si h̄i q̄ vel ecclie: vel reipus
blice p̄sunt seruarēt iuramēta sua: cun-
cta recte: sc̄tē: iustissimeq; fierēt: eētq;
de oibus iesu xpi: q̄ nobis oibus suas
largiat gratiā: et in fine sempiternā glo-
riam. Amen.

**Feria quinta post dñicā in passione de
Maria magdalena. s. de triplici ei sta-
tu: vt offensionis: conuersionis: et grati-
ficationis.**

Sermo. lix.

Emittuntur ei

peccata multa qm̄ dilexit
multū. Verba sunt redē-
ptoris nostri originaliter
Lu. vij. et in euāg. hodie.

Relucet in exemplo Marie magdalene
benignitas et clementia saluatoris nos-
tri dei: suscepit penitentiā et pctā om̄ia
remisit illi. Propterea sc̄tā mater eccles-
sia legit hodie euangelium: in quo res-
tam pia: tāq; dulcis exprimit et narra-
t vt sic pctōres nō diffidant de clemētia
iesu xpi b̄ndicti. Quare equū est ac rō-
nabile vt et nos tota mēte contēplemur
Marie magdalene penitentiam et con-
uersionem. Ipsa est que in peccatis des-
um offendendo diutius fuerat immo-
rata. Ipsa est que corde compuncta chi-
stum audiuit peccata sua sibi remitten-
tem. Ipsa est in qua prius abūdauit de
licitum: et postremo superabundauit et
gratia. Quapropter de ea loqui volen-
tes in presenti sermone triplicem eius
statum consideremus.

Primus d̄: offensionis.

Secūda cōuersionis.

Tertius gratificationis.

**De statu offensionis Marie magda-
lene: in quo vidēdum est: an hec mulier
fuerit soror Lazari: et an pctm̄ ei fuerit**